

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXVII. Štev. 12 (852)

T R S T - 18. julija 1975

150 lir

Besede brez dejanj

Ob prvi obletnici mednarodne konference o manjšinah

Pred enim letom je bila v Trstu konferenca o narodnostnih manjšinah. To je bil pomemben dogodek, ki je presejal meje tukajšnjega provincializma. Številni strokovnjaki, parlamentarci, deželni in krajevni upravitelji in drugi javni delavci so razpravljali o vprašanih, ki so v zvezi z manjšinami. Izdelani so bili razni predlogi za konkreten pristop k reševanju odprtih vprašanj. In ker je bila konferenca pri nas, je povsem razumljivo, da se je največ raapravljalo o naši narodnostni manjšini.

Pred enim letom smo zapisali, da je bil s tržaško konferenco storjen pomemben korak naprej in da je bila po zaslugi konference tudi širša, italijanska in evropska javnost seznanjena z našimi vprašanji, težavami, zahtevami in pričakovanji. Zapisali smo dalje, da bo obsežno gradivo, ki je bilo zbrano med konferenco, lahko služilo pri nadaljnjemu proučevanju naših vprašanj in tudi v našem vsakdanjem boju za pravice, ki jih upravičeno zahtevamo. Zapisali smo tudi, da je po konferenci treba iti naprej.

Na konferenci so prišle do izraza tudi obvezujoče besede vplivnih predstavnikov javnega življenja in nekaterih oblasti. Predsednik tržaške pokrajine dr. Zanetti, ki je bil duša konference, je med drugim dejal: "Mi se obvezujemo, da bomo našli najustreznejše oblike, da bi to skupno delo ne bilo razpršeno, ampak da bi imelo v bodočnosti svojo konkretno obliko..."

Na konferenci je bilo predloženo tudi skupno pismo predstavnikov Slovencev v Italiji, v katerem so bile poudarjene zahteve po takojšnji ukinitvi fašističnih zakonov in upravnih ukrepov, ki kršijo pravico italijanskih državljanov slovenske narodnosti. Podčrtana je bila zahteva naj se uredi položaj slovenske narodnostne skupnosti in s tem omogoči njen nemoten razvoj; naj država in dežela uresničita zgoraj omenjene zahteve; naj bo v vseh fazah priprav in uresničevanja zahtev prisotna slovenska narodnostna skupnost.

Predstavniki strank ustavnega loka so v skupni izjavi izrazili skupno voljo, da delujejo za zagotovitev italijanskim državljanom slovenske narodnosti popolnega izvajanja pravic v duhu republiške ustave in posebnega statua dežele. Potrdili so potrebo po zagotovitvi globalne zaščite pravic slovenske manjšine z zakonodajnimi in upravnimi akti države in dežele na področjih lastne kompetence in z upravnimi ukrepi s strani krajevnih uprav. Poudarili so tudi, da je nujno, da državni parlament sproži

(Nadaljevanje na 2. strani)

Od danes do nedelje bo v Nabrežini praznik komunističnega tiska.

Sobotni program je naslednji: ob 16. uri otvoritev, ob 17. uri razprava o mladinskih vprašanih, ob 19. uri nastop nabrežinske godbe in nato plesna zabava.

Nedeljski program pa je naslednji: ob 10. uri slikarski extempore učencev osnovnih šol in dijakov nižje srednje šole, ob isti uri bo tudi turnir v odbojki. Nastopile bodo naslednje ekipe: "Bovec" iz Bovca, "Gramsci" iz Reggio Emilia, "Bor" iz Trsta in "Kras" iz Zgonika. Ob 16,30 bo zaključna tekma v odbojki in nato nagrajevanje zmagovalcev. Nagradjeni bodo tudi najboljši mladi slikarji. Ob 18,30 bo zborovanje. Govorila bosta: poslanec Albin Škerk in prof. Giorgio Depangher. Ob 19. uri bo pel znani ruski pevec Vladimir. Od 21. ure dalje bo prosta zabava

Zakaj se ne sestaja mešana komisija?

Poslanci KPI Albin Škerk, Mario Lizzerro in Domenico Menichino so poslali predsedniku ministrskega sveta in zunanjemu ministru naslednje vprašanje:

"Želimo vedeti, zakaj se italijansko-jugoslovanska mešana komisija, ki je bila ustanovljena na osnovi člena 8 posebnega statuta priloženega londonskemu memorandumu, ki je bil podpisan med Italijo in Jugoslavijo leta 1954, še ni sestala od decembra leta 1973. To je v nasprotju s členom 9 omenjenega statuta, ki predvideva, da se mora italijansko-jugoslovanska mešana komisija sestati dvakrat letno in obravnavati razna vprašanja in pritožbe ter dati in pripraviti

predloge in nasvete zadevnima vladama (italijanski in jugoslovanski), ki se nanašajo na zaščito slovenske manjšine v Italiji in italijanske manjšine v Jugoslaviji.

Menimo, da to nespoštovanje posebnega statuta ni samo škodljivo za obe narodnostni manjšini, temveč lahko povzroči ohladiitev odnosov dobrega sosedstva, ki obstajajo med Italijo in Jugoslavijo. Zaradi tega podpisniki vprašujejo, kakšne ukrepe namerava sprejeti vlada, da se premesti sedanji nenaravni položaj in da se dajo pobude za koristno delo mešane komisije v spoštovanju sprejetih mednarodnih sporazumov".

Pozdrav v Vesolju

Sanje do predvčeraj so od včeraj dejstvo. Med "sprehodom" po Vesolju sta si Sovjet in Američan podala roko.

Čudovito!

Odprla se je nova faza ne le raziskavanja Vesolja temveč tudi sodelovanja. In kakšnega sodelovanja!

Ob vsem tem človek upravičeno strmi!

Upravičeno pričakuje, da se bo sodelovanje nadaljevalo. Tako v Vesolju kot na Zemlji. Da se bo nadaljevalo v prid vsemu človeštvu, se konkretiziralo tudi z nadaljnjimi odkritji na področju zdravstva, v boju proti sodobnim boleznim in proti zastrupljanju narave, pri ugotavljanju in preprečevanju vremenskih nezd, pri odkrivanju novih virov energije.

Še posebej pa je sodelovanje nujno zato, da se utrdita mir in zaupanje v svetu, pravica narodov do svobodnega življenja in nemotene razvoja. Tudi malih in še vedno brezpravnih narodov!

Ob čudovitem napredku znanosti in tehnike se, dalje, upravičeno vprašujemo, ali ima sploh kak smisel preklanje o zadevah, ki so nič v primerjavi z vesoljskimi podvigi? Ali ni blazno zanikati pravico do obstoja malim ljudem, pravico do koščka površine na Zemlji?

Kot pristaši napredka, kot ljudje, četudi majhni, ki smo vselej s simpatijo gledali na Vzhod, in tudi kot Slovani, smo lahko zadovoljni, da partner tako pomembnega podviga izhaja iz šole, v katero smo vedno zaupali, t.j. iz šole Leninovega Oktobra.

In, res, tudi zato se radujemo vesoljskega pozdrava!

Po starih izhojenih poteh ni mogoče več naprej!

Nujno je potreben nov odnos do komunistov in začetni z novo politiko

Volilni izid izpred enega meseca ni šel mimo političnih strank tudi v Trstu, čeprav nismo glasovali za obnovitev občinskega sveta. In vendar, če bi glasovali za tržaški občinski svet, bi se stvari tudi tam korenito spremenile. KPI bi pridobila tri svetovalce več, socialisti enega, medtem ko bi izgubila krščanska demokracija. V takem položaju bi levosredinska koalicija petih strank (tradicionalne levosredinske zaveznice in SS) imela 31 svetovalcev, torej večino, vendar bi se razmerja sil v sami koaliciji bistveno spremenila. Marsikomu je namreč jasno, da bi PSI in Slovenska skupnost bili, kot temu rečemo, "odločilni jeziček na tehtnici", demokristjani pa bi morali - če jim gre za ohranitev Spaccinijeve uprave - tema strankama odločilno popuščati na programskih točkah uprave.

Tega se, naprimer, zavedajo socialisti, ki so dalj časa razpravljali o volilnih premikih in - tudi po dvostranskih sestankih z nami - spoznali, da je leva sredina s svojo 'politično', vsebino končana epizoda italijanskega, pa tudi tržaškega političnega življenja. V Trstu, kjer se v samih strankah prepletajo globoko protislovnost stališča prav o temeljnih problemih sožitja s Slovenci in odnosa do komunistov, pa bi "stara" leva sredina bila nemogoč pojav. Potrebno je torej spremeniti politično vsebino delovanja tržaške občinske uprave na novih temeljih in to smo komunisti predlagali na zadnji seji občinskega sveta.

Razvila se je dolga in obširna debata, v katero sta za KPI posegla načelnik skupine prof. Monfalcon ter tajnik federacije Giorgio Rossetti. Orisala sta resolucijo, v kateri je KPI predlagala odstop občinskega odbora in nov programski sporazum med demokratičnimi strankami. K temu sporazumu bi komunisti odločilno prispevali na vsebinski plati in tako omogočili tržaški občinski upravi, ki zadnje mesece le životari, da se korenito in temeljito loti glavnih problemov Trsta. Teh pa ni malo, na vseh področjih.

V resoluciji omenja KPI vsaj nekaj glavnih točk: občinska uprava v Trstu bi se morala pridružiti boju delavcev ladjedelnic, mornariškega in pomorskega sektorja, ko zahtevajo nove gospodarske pobude v zvezi z odprtjem Sueza in obnavljanjem italijanskih tovornih in vojnih mornaric, nadaljnje se odpira, z vso silo, vprašanje odnosa do Slovencev, glede katerih resolucija KPI predlaga, naj se občinski odbor zavzame za zaščito njihovih interesov in v prvi vrsti priznanje pravice do uporabe slovenskega jezika na sejah občinskih organov in skupščine. Tretje vprašanje pa je urbanistika, glede katere zahtevamo - ob odločilnem sodelovanju rajonskih konzult - podrobno in pravično ureditev Krasa.

O teh točkah se je razvila obširna razprava, vendar moramo, žal, ugotoviti, da je večji del posegov bilo posvečenih političnim "formulam", se pravi obliki porazdelitve oblasti, ne pa programom.

Besede brez dejanj

(Nadaljevanje s 1. strani)

ustrezne ukrepe za rešitev vprašanj slovenske manjšine in da avtonomna dežela, sporazumno z državo opravi važno vlogo za popolno uresničevanje in vrednotenje slovenske narodnostne manjšine ob primernem upoštevanju predlogov in prispevkov krajevnih ustanov in zainteresiranega prebivalstva.

Minilo je torej eno leto od tedaj, ko se je konferenca o manjšinah - na kateri so bile izrečene vzpodbudne besede in dana razna zagotovila - zaključila. Čeprav si nismo delali iluzij, smo vendar pričakovali, da bo po konferenci prišlo do določenih premikov. Vendar do tega ni prišlo. Vse je ostalo tako kot prej. Na državni ravni ni bil storjen niti najmanjši korak naprej. Prav tako ne na deželni ravni. In prav tako v tistih krajevnih upravah, kjer krščanska demokracija, s pomočjo svojih zvestih partnerjev, gospodari že vsa povojna leta. V tistih krajevnih upravah, ki jih upravlja levica, je drugače. Tam so bile določene pravice Slovencev uveljavljene že pred mnogimi leti, a zaradi neustrezne zakonodaje obstajajo velike omejitve.

Medtem, ko KPI zahteva globalno rešitev vprašanja pravic slovenske manjšine v Italiji, se krščanska demokracija in nekateri njeni partnerji sklicujejo na postopnost, ki pa dejansko pomeni popolno negibčnost. To zelo jasno potrjujejo njihova stališča tudi glede uporabe slovenskega jezika v tržaški pokrajinski in občinski upravi (omenjamo ta primera, lahko bi navedli številne druge).

Obstajajo torej razlike med strankami ustavnega loka. V nobenem primeru ni objektivno uvrščati KPI na isto raven kot tiste sile, ki nimajo poslušnosti in politične volje za pristop k reševanju manjšinskih vprašanj.

Ali naj se sprijaznemo z obstoječo stvarnostjo, z raznimi izjavami in obljubami? Ne, ne moremo se s tem sprijazniti. Nadaljevati moramo enoten boj za priznanje pravic, ki nam pripadajo. Nujno je, da zastavimo vse sile za to, da pride čimprej do razprave o zakonskih predlogih, ki so bili predloženi v parlamentu, to je o zakonskih predlogih za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji.

KPI je od vsega začetka dejala, da sicer panuja svoje sodelovanje, nikakor pa ne zahteva vstopa v občinski odbor in torej "stolčkov", ki jo ne zanimajo.

Na nujnost novega sporazuma se je skliceval tudi prof. Monfalcon, ki je poudaril, da je vprašanje Slovencev bistvenega pomena in da se brez sodelovanja sile, kakršna je KPI ne more konkretno pristopiti k reševanju tega problema. Krščanska demokracija je doslej svojim zaveznikom vsilila le lepe izjave, dejansko pa potlačila politično dobro voljo PSI, Slovenske skupnosti in tudi drugih laičnih skupin.

Čeprav je bilo mogoče zabeležiti drugačen ton razprave, večjo skromnost pri demokristjanih in večjo zavzetost pri socialistih, pa je postalo na koncu seje očitno, da je prevladal interes sodelovanja v oblasti, saj so stranke leve sredine naš dokument kratkomalo odbile, ne da bi same izglasovale drugega. "Ne" našim predlogom, tudi tedaj, ko smo črtali iz resolucije zahtevo po odstopu odbora in predlagali glasovanje samo o "programskih točkah", je združil še enkrat (kolikokrat še, ne vemo) stranke štiri-stranske koalicije DC, PSI, PSDI in PRI, medtem ko je zastopnik SS bil ves čas odsoten. Rekli so nam torej "ne", niso pa povedali, kaj nameravajo, razen demokristjanskega tajnika Rinaldija, ki je še enkrat prebral nekaj programskih točk, ki se - kakor nesmiselne litanije - ponavljajo vsakokrat. Opozoriti bi jih bilo treba, da Trstu ne zadostujejo besede, temveč, da čaka sedaj na dejanja.

Zanimivo je bilo zadržanje socialističnih tovarišev. Slednji so, v govorih Pesanteja in Kervina, pojasnili, da se sicer strinjajo z vsebinsko platjo našega dokumenta, so pa glasovali proti njemu, češ da je treba počakati do jeseni (7. - 9. novembra), ko bo PSI imela svoj pokrajinski kongres.

Med praktičnimi rezultati tega "čakanja" na kongrese socialistov in demokristjanov, kjer bodo preverili možnosti političnega sodelovanja v tržaški občini in na pokrajini, kjer bo dotlej zgolj enobarvna demokristjanska uprava, pa je odlaganje vseh pomembnih sklepov, ki neposredno zanimajo naše ljudi in delavce. Naj omenimo le dva: ustanovitev zdravstvenega konzorcija in pa urbanistično ureditev tržaškega Krasa.

Tako bomo spet priča novi paralizi občinske uprave v trenutku, ko bi morala trdo delati. Kakšna razlika z našimi občinami "rdečega pasu" okrog Trsta, kjer se vsem mudi z delom in so celo poletne počitnice postranska stvar.

Za to paralizo pa nismo glasovali 15. junija!

Paraliza potrjuje, da je prav, kar zahteva KPI: po starih izhojenih poteh, ni mogoče več naprej. Nujno je potreben nov odnos do komunistov in začetni z novo politiko.

Kot običajno - zaradi počitnic - v avgustu DELO ne bo izhajalo.

UREDNIŠTVO

Prva seja novoizvoljenega občinskega sveta v Dolini

Izvolili so novega župana in občinski odbor

V torek, 15. julija, se je sestel novoizvoljeni občinski svet v Dolini ter izvolil novega župana, podžupana in občinske odbornike. Novi župan je Edvin Švab (KPI), podžupan je Marino Bandi (PSI) odborniki pa so: Drago Slavec, Drago Ota, in Milan Kuret (vsí KPI), namestnika odbornikov pa sta inž. Stojan Sancin in Marjan Žerjul (oba KPI).

Prvo sejo novoizvoljenega občinskega sveta je vodil Edvin Švab, ki je na volitvah prejel največje število preferenčnih glasov, govorili pa so načelniki svetovalskih skupin. Prvi je govoril načelnik skupine KPI German Švara. (Izvlaček iz njegovega govora objavljamo na drugem mestu).

Načelnik skupine PSI Marino Pečenik je govoril o pomenu volilnih izidov ter soudeležbe socialistov v občinski upravi. Načelnik demokristjanske skupine Gerli je dejal, da se bo njegova skupina ravnala v skladu s smernicami deželnega in pokrajinskega vodstva stranke ter da bo v občinskem svetu izvajala konstruktivno opozicijo. Dr. Alojz Tul je govoril v imenu skupina Slovenske skupnosti. Tudi on je napovedal konstruktivno opozicijo.

Na koncu seje je govoril novi župan Edvin Švab. Zahvalil se je za zaupanje in se nato dotaknil raznih aktualnih vprašanj. Zahvalil se je tudi bivšemu županu Dušanu Lovrihi, ki je 26 let nepretrgoma vodil dolinsko občino.

Tovariš Švab je zatem orisal program nove občinske uprave. Tu povzemamo naslednje:

"Avtonomijo krajevnih ustanov bomo podpirali in razvijali s pristopanjem k medobčinskim ustanovam (comitati consensuarii), v okviru katerih naj se razvijajo obstoječi in novi medobčinski konzorciji (npr. na področju prevozov in zdravstvene službe). Občinska uprava se obvezuje, da bo zahtevala čimprejšnjo ustanovitev medobčinskega konzorcija in poenotenje zdravstvenih enot, kot jih določa deželni zakon.

Naše šole, naša kulturna, športna in rekreacijska dejavnost so prav v tem letu pokazale svojo vitalnost in intenzivnost. S skupnimi napori občanov bomo izboljšali pogoje, v katerih se navedena dejavnost razvija.

V okviru naših pristojnosti bomo podprli pobude na področju kmetijstva, zadrugištva, obrtništva, raziskovanja naše zgodovine, turizma, gostinstva in tradicionalnih krajevnih praznikov.

Ne bomo štedili z našimi močmi pri vodenju kraške gorske skupnosti, čeprav spada le manjši del naše občine v njeno pristojnost.

Želimo si, da bi že v tem letu uspeli s sodelovanjem občanov uresničiti decentralizacijo občinske uprave ter ustanoviti krajevne skupnosti.

Našo dvojezičnost moramo razvijati v neposredno medsebojno poznavanje, kar pomeni v prvi vrsti spoštovanje, v drugem nadaljnjem razvoju pa tudi še vsaj delno obvladanje drugega jezika".

Iz govora, ki ga je imel načelnik komunistične skupine German Švara, na prvi seji novoizvoljenega občinskega sveta v Dolini, povzemamo naslednje:

"Dragi kolegi! Predvsem mi dovolite, da se v imenu KPI zahvalim volivcem, ki so omogočili tak vzpon komunistične partije.

Volitve 15. junija 1975 so pokazale kakšen naj bo preokret v državi. Danes si ni mogoče zamisliti konkretnega in demokratičnega vodenja države brez levice in v prvi vrsti brez KPI. Zaman je, da se krščanska demokracija zapira vase in išče grešnika. Ni samo Fanfani kriv poraza na volitvah. Tega je kriva politika krščanske demokracije v celoti. V iskanju krivcev volilnega neuspeha je ves napad usmerjen na Fanfanija, drugi voditelji stranke pa si delajo "avtokritiko" z zagovorom, da so pogrešili. Toda ali je zadeva Sindona pogrešek? In petrolejski škandal je pogrešek? Ne, to niso pogreški temveč dokazi krivde."

Potem, ko je tov. Švara govoril o potrebi po napredku, je med drugim dejal:

"Za doseg napredka je potrebno drugačno vodenje države. Toda če hočemo to doseči, moramo izpeljati preokret tudi v javnem življenju države. Dežele, pokrajine in občine morajo dobiti pravo mesto in avtonomijo. Preko dežel, pokrajin in občin bomo uresničili decentralizacijo, ki bo omogočila najširše sodelovanje delavskih množic v vseh upravah.

Dežele imajo večkrat vezane roke zaradi pomanjkanja sredstev in neustrezne ureditve. To še posebej velja za deželo Furlanijo-Julijsko krajino, ki bi, med drugim, morala imeti vlogo mostu med Vzhodom in Zahodom ter vlogo koordinatorja ekonomskega političnega in kulturnega sodelovanja".

Zatem je govornik dejal: "Nekateri pravijo, da je vzpon levčarskih sil, zlasti vzpon same KPI, ziraz protesta proti slabemu vladanju v državi, protest proti krizi. Mi pa vprašujemo, ali je tudi v naši občini, v vseh tistih občinah, pokrajinah in deželah, ki so jih upravljale napredne demokratične sile viden vzpon znak protesta? Ne, to ni znak protesta temveč izraz zaupanja; to je plačilo za dolgoletno požrtvovalno in pošteno delo naših tovarišev; to je plačilo, ki so nam ga dali delovni ljudje, ki nam ga je dala mladina, tako da je občina Dolina danes tako rdeča protifašistična kot je bila takrat, ko se je bilo treba z orožjem boriti proti sovražniku. In prav to naj bo svarilo vsem, ki sanjajo o prevratniških načrtih".

Tov. Švara je nato govoril o vprašanih enotnosti. Dejal je: "Mnenja smo, da je enotnost nujno potrebna. Pred volitvami smo rekli, da smo za sodelovanje z vsemi demokratičnimi silami. To smo poudarili tudi po volitvah. Sporazumo s tovariši socialisti smo Slovensko skupnosti in krščansko demokracijo povabili na srečanje, na katerem naj bi preverili možnosti in način sodelovanja pri reševanju problemov občinske uprave. Temu vabilu se nista odzvali. Pismeno sta nam odgovorili. SS pravi, da bo, v skladu s svojim programom in funkcijo manjšinske skupine, vodila avtonomno in konstruktivno opozicijo v korist občanov in celotne slovenske narodnostne skupnosti. To jemljemo na znanje in bomo lahko sproti preverjali, na vsak način pa ostajajo vrata vedno odprta. Krščanska demokracija nam je sporočila, da v skladu s svojo vsedrjavno politiko v dolinski občini ostane v opoziciji. Pričakujemo, da bo, kljub njeni zaprtosti, opozicija konstruktivna".

Na koncu svojega govora je načelnik komunistične skupine še poudaril:

"Skupaj s tovariši socialisti se bomo še naprej borili za bratstvo in sodelovanje med Slovenci in Italijani, tako da bomo za vzgled vsem drugim ustanovam in vladi sami, ki ni znala in hotela do danes uresničiti vprašanja globalne zaščite naše narodnostne skupnosti."

Povolilne perspektive

Od prvih svobodnih volitev leta 1949 upravlja našo občino KP sama ali s sodelovanjem drugih demokratičnih sil. Letošnje volitve so zagotovile partiji absolutno večino, 12 svetovalcev na 20, socialistom pa 2 svetovalca, tako da bo nova uprava raspolagala s 14 svetovalci na 20, to je s 70% glasov. K temu moramo še dodati, da je uprava odprta na najširše sodelovanje, na podlagi konkretnih programov, z vsemi demokratičnimi silami.

Miren potek prejšnjih uprav so motili hudi zunanji posegi: naftovod in tovarna Velikih motorjev ter z njima povezan razlastitve, ki so našim upravam naložili huda bremena. Edini možni zunanji poseg, ki v bližnji bodočnosti grozi naši občini in obenem celotnemu tržaškemu gospodarstvu, je nadaljnje spreminjanje tržaškega pristanišča v petrolejsko pristanišče. Za preprečitev tega je potreben skupen poseg vseh naprednih občin ter sodelovanje z vsemi silami, ki so na deželni in državni ravni zavzemajo za novo energetske politiko.

Glede specifičnih občinskih pristojnosti, namerava nova uprava nadaljevati delo prejšnjih uprav. Sekcija KPI občine Dolina pa se še enkrat obvezuje, da bo preko svojih izvoljenih predstavnikov do zadnje točke izpolnila program, s katerim se je predstavila na volitvah. Vrstni red del bo določen na podlagi realnih potreb in razpoložljivih sredstev, sporazumo z vaškimi odbori, ki bi morali predstavljati nov korak k soodločanju občanov pri upravljanju občine.

Devin-Nabrežina

Občani nestrpno čakajo na izvolitev nove uprave

Komunisti in socialisti predlagajo enotno in napredno upravo, Slovenska skupnost čaka, demokristjani pa so izrazili voljo po «razumevanju med državljani italijanskega in tujega (!) jezika»

Prebivalstvo devinsko-nabrežinske občine nestrpno čaka izvolitev novega župana in odbornikov. Naveličano je občinskega mrtvila. Velika večina občanov želi, da bi čimprej začela delovati demokratična levičarska uprava.

Pobuda, ki so jo povzeli komunisti, kot najmočnejša politična sila v občini, za sklenitev širokega sporazuma med demokratičnimi strankami v občinskem svetu, vsaj zaenkrat, ni obrodila zaželenega uspeha. Za sodelovanje s komunisti v novi upravi so se izrekli samo tovariši socialisti. Krščanska demokracija, kot je bilo pričakovati, je kategorično odklonila vsako sodelovanje s komunisti. Nobenega uradnega govora ni bilo s strani socialdemokratov, med katerimi, kot se sliši, vladajo različna stališča glede sodelovanja v levičarski upravi. Slovenska skupnost je uradno odgovorila, "da se ne misli odzvati nikakršnemu vabilu za vnaprej določene politične rešitve". Obenem Slovenska skupnost trdi, da bodo njeni predstavniki v devinsko-nabrežinskem občinskem svetu "stremeli za tem, da se prepreči komisarsko upravo" in "da je prav, da se vse resnično demokratične sile soočijo na podlagi konkretnih programov in načel v občinskem svetu, kjer naj se omogoči izvolitev nove uprave". Medtem krščanska demokracija, kljub velikemu volilnemu porazu (izgubila je relativno večino, 5,6% glasov in enega svetovalca!)

se zagrizeno zavzema, da bi ponovno vzpostavila že davno falirano levosredinsko upravo

Na nekem sestanku demokristjanske sekcije, ki je bil pred dnevi s Sesljanu, katerega se je udeležil tudi pokrajinski tajnik Rinaldi, je bila izražena volja "po nadaljnjem najširšem razumevanju med državljani italijanskega in tujega (!) jezika" ("più ampia comprensione tra i cittadini di lingua italiana e quelli di lingua straniera").

Krožijo govornice, da je na istem sestanku v Sesljanu prišlo do pretepa med voditelji. Baje so napravili red orožniki.

V tem zapletenem položaju je prišlo med svetovalci KPI in PSI do sporazuma, da se čimprej skliče občinski svet (predlagali so torek, 22. julija), kjer bodo enotno nastopili s predlogom izvolitve župana in levičarskega odbora. Za to izvolitev pa sta nujno potrebna tudi glasova svetovalcev Slovenske skupnosti, brez katerih, vsaj kot stojijo stvari sedaj, ni možna izvolitev večinske uprave. Če pa do tega ne pride, bo potrebna ponovna seja občinskega sveta, na kateri pride lahko do izvolitve župana in odbornikov tudi z relativno večino glasov, kar pa bi predstavljalo šibkost take uprave.

Kot dosedaj se bodo komunisti zavzemali za čimširše sodelovanje in neposredno odgovornost vseh demokratičnih sil v upravi.

Zasedanje KPI o gospodarskih vprašanjih in preureditvi industrije

KPI je sklicala zasedanje, na katerem so razpravljali o gospodarskih vprašanjih in o preureditvi industrije. Na zasedanju so sodelovali tudi predstavniki drugih strank ustavnega loka, podpredsednik vlada La Malfa, glavni tajnik sindikalne zveze CGIL Lama in zastopniki vodilnih gospodarskih krogov.

Član osrednjega vodstva Amendola in odgovorni za gospodarska vprašanja pri KPI Peggio sta imela poročilo, v katerem sta kritično obdelala sedanji gospodarski položaj v državi in dala nekaj predlogov, kako bi se dalo premostiti krizo. Komunisti menijo, da je treba predvsem dati zagona gradbeni industriji z gradnjo javnih in zasebnih stanovanj, poskrbeti za izdatne naložbe v kmetijstvu, takoj začeti izvajati načrt o gradnji jedrskih elektricnih central, izdelati načrt za razvoj javnih prevozov, uresničiti že sprejete načrte o

gradnji šol in bolnišnic.

Amendola je dejal, da so komunisti že dali predlog za rešitev politične krize. Ljudje, je dejal Amentola, ne morejo čakati in se ne morejo zadovoljiti samo z obljubami. Dati jim je treba nekaj stvarnega in jim zagotoviti, da se bodo gospodarske razmere izboljšale. Zato je treba tudi ukrepati hitro in stvarno. Pri tem je Amendola poudaril, da komunisti nimajo namena vsiljevati svojega načrta, pripravljene so sodelovati z vsemi, ki želijo nekaj narediti.

Na zasedanju sta Peggio in Amendola ugotovila, da so sindikati pokazali vso strpnost in da od njih ni mogoče zahtevati več, kar so do sedaj dali. Sindikati ne morejo dovoliti, da se ogroža delovno mesto milijonov delavcev zaradi zgrešene vladne gospodarske politike, ki je spravila državo na rob propada.

Zgodišča sekcija bo letos priredila praznik komunističnega tiska v Repniču in sicer v soboto 2. in v nedeljo 3. avgusta.

Čeprav v trenutku, ko to poročamo, program letošnjih prireditev še ni dokončno izdelan, smo prepričani, da bo, kot prejšnja leta, zanimiv, na kar že sedaj opozarjamo cenjene obiskovalce.

Spori v vrstah DC na Goriškem

Demokristjani na Goriškem še vedno "preverjajo" volilne izide in "ugotavljajo" vzroke nazadovanja njihove stranke. Seje, kot se je izvedelo, potekajo v zelo napetem vzdušju. Konservativci se trmasto upirajo vsem možnim preokretom, ki jih predlagajo pristaši naprednejših struj. Ta teden so se sestali tajniki sekcij. Na sestanku, ki je bil v Zagraju, je bivši goriški župan senator Martina dejal, da je treba iskati možnosti sodelovanja s strankami leve sredine in se konfrontirati tudi s KPI. Konservativni prvaki stranke, med katerimi je tudi goriški župan De Simone, se niso udeležili omenjenega sestanka. Omembe vredno je dejstvo, da je konservativna stališča, ki jih zagovarja De Simone, pred kratkim kritično ocenil tudi list "Voce isontina", ki odraža stališča goriške škofije.

Izvolitev župana in odbornikov v Doberdolu

V torek 8. julija se je sestel novoizvoljeni občinski svet v Doberdolu ter izvolil župana in občinski odbor. Za župana je bil ponovno izbran Andrej Jarc, za stalna odbornika sta bila izvoljena Jože Jarc in dr. Mario Lavrenčič, za namestnika pa Jordan Vižintin in Severin Devetak. Andreja Jarca so že petič izbrali za župana doberdolske občine.

Župan Jarc je v svojem programskem govoru med drugim dejal, da občina lahko napredne samo ob sodelovanju večine in manjšine, da je sodelovanje med njima potrebno, ker slovenska manjšina lahko zagotavlja svoje gospodarske socialne in kulturne dobrine samo na podlagi enotnih zahtev vseh demokratičnih sil. Zato moramo težiti k skupnim nastopom in k sodelovanju. Zadnje volitve so pokazale, tako je poudaril župan, kaj ljudstvo zahteva in naša dolžnost je, da ljudstva ne razočaramo. Z vsemi silami moramo delovati v korist napredka vsega prebivalstva in še posebno v prid slovenske narodnostne skupnosti.

V soboto in nedeljo zvečer bo v Trebčah partizanski miting s peštrnim sporedom. Tovariši iz Trebč pričakujejo, da se bo te edinstvene prireditve v počastitev 30. obletnice osvoboditve izpod nacifašizma udeležila velika množica.

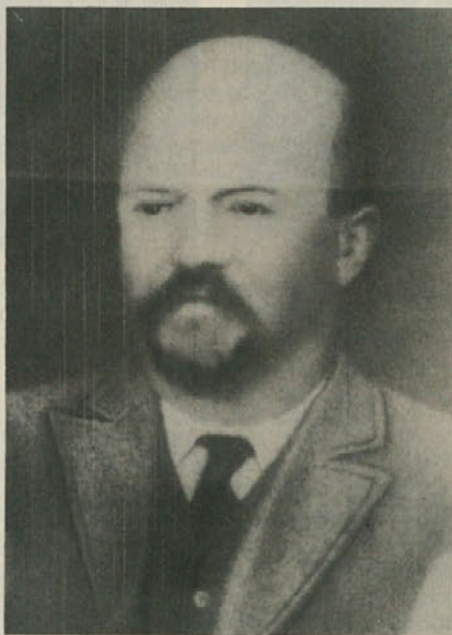
Ob 31. obletnici smrti Jožeta Srebrniča

11. julij 1975. Šel je mimo nas. Kot kateri koli drugi navaden dan. In vendar je na ta dan obletnica nesrečnega dogodka, pri katerem je zgubil življenje eden izmed največjih sinov primorske dežele, revolucionar Jože Srebrnič, človek, ki je dal velik delež za to, da lahko danes slavimo trideseto obletnico osvoboditve izpod nacifašizma.

Jože Srebrnič je bil po rodu iz Solkana (roj. 28.2.1884). Še mlad se je pridružil delavskemu gibanju. Aktivno je deloval zlasti v delavskem izobraževalnem društvu. Med prvo svetovno vojno je bil (kot avstrijski vojak) poslan na rusko bojišče, kjer se je prostovoljno predal ruskim vojakom, "ker ni hotel prelivati krvi za interese imperializma". V ujetništvu je dočkal prvo rusko revolucijo, v oktobrski socialistični revoluciji pa je aktivno sodeloval.

Meseca marca 1919 je prišel v Trstu, kjer je tedaj živel njegov brat Ivan. Njegov dom v Solkanu je bil porušen med vojno. Kmalu zatem je odšel na Goriško, ker je z velikim zaletom širil ideje oktobrske revolucije. Ustanavljal je socialistične krožke, društva Ljudski oder, organiziral čitalnice in potujoče knjižnice, organiziral odpor proti fašizmu. Po ustanovitvi KPI je postal njen aktivist in eden izmed najvplivnejših voditeljev. Na upravnih volitvah leta 1922 je bil izvoljen za podžupana solkanske občine, na državnozborskih volitvah leta 1924 pa je bil izvoljen za poslanca v rimskem parlamentu. Leta 1926 je bil italijanski parlament razpuščen in tedaj je bil tudi Jože Srebrnič aretiran ter obsojen na pet let konfinacije. Po vrnitvi domov je bil pod stalnim policijskim nadzorstvom a je kljub temu nadaljeval svoje politično delo. Leta 1932 so ga ponovno zaprli in je dve nadaljnji leti preživel v raznih taboriščih. Leta 1939 je odšel v Jugoslavijo. Naslednje leto so ga tudi tam zaprli in nato izročili italijanski fašistični policiji, ki ga je po dobrih dveh letih zapora v Postojni Trstu in Gorici, poslala v konfinacijo na otok Ventotene. Padec fašistične vladavine je dočkal v taborišču Renici (Toskana), v rodno mesto pa se je vrnil na jesen 1943 in nato odšel v partizane.

"Ob srečanju prve partizanske straže so Srebrniču stopile solze v oči". "Odšel je ves srečen in obraz mu je žarel od veselja", tako je zapisal tovariš, ki ga je spremljal. Na novem položaju je delal z največjo vnemo, delal kot mladenič, kot da ni imel za seboj dvajset let ujetništva, ječe, konfinacije. Opravljal je visoke funkcije, imel nešteto shodov, predavanj, na zgodovinskem zasedanju Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta v Črnomlju (februarja 1944) pa je bil izvoljen za člana Slovenskega narodnoosvobodilnega sveta, to je prvega slovenskega parlamenta. O tem zgodovinskem zasedanju je med drugim zapisal naslednje: "...Naš narodni

parlament se razvija in utrjuje stopnjo z stopnjo z narodno osvobodilno borbo. Vsak korak nas navdaja z veseljem, ker nas bliža h končnemu cilju..."

Nemogoče je v skromnem zapisu v pravilni luči prikazati lik tega izjemnega človeka in zaobjeti vse, ker je storil za to, da bi narod, iz katerega je izšel, postal svoboden na svoji zemlji, da bi tudi drugim narodom zasijala svetlejša prihodnost, da bi se med Slovenci in Italijani v naši deželi ustvarili bratski odnosi. Mnogo tistega, kar je predvideval, za kar je neumorno delal in se žrtvoval, se je že uresničilo...

Imel sem priliko, da sem tovariša Srebrniča osebno spoznal. Meseca maja 1944 je bila v Tribuši konferenca partizanskih šolskih nadzornikov in prosvetnih referentov iz vse Primorske. Na konferenci je sodeloval tudi Srebrnič. Vsem nam, ki smo se konference udeležili, je ostal v živem spominu. Govoril je počasi, premišljeno, umirjeno in hkrati vzpodbudno. Skromnost je bila njegova odlika. Bil je pravi vzgojitelj.

Posredoval nam je del svojega znanja, dal nam je dragocene napotke za nadaljnje delo. Kar tesno nam je bilo pri srcu, ko smo se po nekaj dneh skupnega bivanja-poslovlili.

Razšli smo se po vsej Primorski, vsak na svoje področje, on je kmalu zatem odšel v Brda, kjer je imel številne sestanke. Brici so ga sprejeli izredno navdušeno, saj je bil njihov stari znanec. Po opravljenem delu se je vračal na sedež pokrajinskega NOO. Deroča Soča je prevrnila čoln in zgodilo se je najhujše: Srebrnič in nekateri njegovi spremljevalci so sredi temne noči - utonili.

MIRKO KAPELJ

France Bevk: Pot v svobodo

Objavljamo krajši odlomek iz spominov "Pot v svobodo", ki jih je napisal France Bevk:

Po dolgi vrsti jasnih dni se je nebo nagosto prepreglo z oblaki, zadišalo je po snegu. Tedaj nam je neki dan straža povedala, da je v dolini Idrijce zagledala tanke. Isto novico nam je prinesel tudi zaščitni vod, ki nas je v samotni hiši "na škrbini" varoval pred kakim presenečenjem iz Dolenje Tribuše. Kaj, sem pomislil, če Nemci obidejo gorsko koleno, se po Hotenjski dolini pomaknejo do Oblakovega vrha in nam zaprejo vse poti? Ostal bi nam le umik proti Šebreljem, nekam v negotovost brez cilja.

Takrat sem bil izmed vodstva sam na položaju. Vilfan se je mudil na Vipavskem, pravkar se je vračal in nas dohitel šele med umikom. Bebler je obiskal partijsko šolo na Vojskem. Moral sem sam odločiti. Najprej stroga pripravljenost. Bunker je požrl vso pisarniško in drugo ropotijo, kolikor je ni šlo v naše nahrbtnike. Domači so v hiši in okoli hiše zabrisovali vsako sled za nami. Pozabljen pisarniški trak ali karkoli bi jim lahko pognalo petelina v streho. Iz Dolenje Tribuše so se oglasili prvi strelji tankovskih topičev, tedaj smo se premaknili. Nemci so s ceste onkraj Idrijce besno obstreljevali italijanske vojaške barake na ravnici blizu vasi. Čez zasilen most, ki so ga bili partizani zgradili mesto razrušenega, se niso upali s tanki. Kdo ve, če ne bo pehota prekoračila reko?

"Vrnite se!" so nam s praga klicali domači.

"Čez nekaj dni, morda že čez tri", smo jim odgovarjali, četudi o tem nismo bili prepričani.

Vsakikrat, kadar smo iznenada zapuščali tisto hišo, so se mu domači tiho zasmilili. Meseci skupnega življenja kot ena družina so spletli med nami prijateljske vezi. Sicer pogumni in požrtvovalni, ki so s svojim gostoljubjem vsak dan tvegali življenje in imetje, so bili v takih primerih nekam plašni in zbegani. "Vi greste, a kaj bo z nami?", so nam dejali. "Kadar ste vi pri nas, se čutimo najbolj varne". Vračali smo se vedno znova in bili sprejeti s smehom in dobrodoščico kot stari prijatelji.

Vso pot do Oblakovega vrha in še dlje nas je spremljalo treskanje tankovskih topičev, ki se je ostro odbijalo od strmih bregov. Z višine smo venomer pogledovali na vijugasto cesto v Hotenjski dolinici. Ali ne prihajajo Nemci? Ni jih bilo. Cesta je bila zapuščena in prazna kot vse dni, ko je šel po nji le redki človek, a zaradi porušenih mostičev čez hudournik nikoli kak voz.

Umaknili smo se na Vojščico, nismo vedeli kam drugam. Zopet nas je sprejela prostorna izba in stari znanci... Z nočjo je začelo nagosto snežiti in je snežilo brez prestanka vso noč. Vsako uro, ko sem se prebudil, sem slišal pritajeno šumenje snežink na šipe. V tisti belini, pod katero

(Nadaljevanje na 8. strani)

Prejšnji teden je na Tržaškem in Goriškem gostoval folklorni ansambel Kočo Racin iz Skopja. Tako na Opčinah kot na Vrhu pri Sovodnjah je dosegel zelo lep uspeh. Ansambel je nato odpotoval v Nico, kjer je sodeloval na mednarodnem folklornem festivalu

Na Opčinah je poleg predstavnika SPZ in zadruga Naš Kras goste pozdravila tudi tržaška folklorna skupina Stu ledi ter jim izročila simbolično darilo.

Pevska zbor Primorec iz Trebče in Rečan iz Ljes (Slovenska Benečija) sta sodelovala na pevskem taboru v Šentvidu pri Stični. V spomin na to pomembno srečanje so pevci posneli gornjo sliko

Športno društvo Polet-Opčine - uspešno goji tudi kotalkanje. Ob zaključku sezone je društvo priredilo več revij, katerih se je udeležila množica hvaležnega občinstva

Pihalna godba iz Brega je priredila koncerta v vaseh dolinske občine. Vaščani so marljive godbenike prijazno sprejeli. (Gornja slika je bila posneta v Borštu)

Zveza partizanov je tudi letos priredila partizanski tabor na Opčinah. Kljub neugodnemu vremenu je bila pred spomenikom padlim v NOB spominska proslava

POGLED V SVET

Odra-Nisa: meja miru

Državna meja ob rekah Odri in Nisi je postala meja miru. Široki betonski most, ki povezuje nemško mesto Goerlitz in poljsko mesto Zgorzelec je postal most prijateljstva.

Berlinski dopisnik Tanjuga je pred dnevi med drugim poročal naslednje:

"Na mostu prijateljstva sta se pred nekaj dnevi srečala premiera Sindermann in Jaroszewicz in skupaj stopila v Zgorzelec. V tem mestu je NDR julija 1950 podpisala enega izmed prvih mednarodnih sporazumov, s katerim je definitivno priznala mejo, ki teče vzdolž Odne in Nise. Predsednika sta se nato vrnila v Goerlitz in v govorih pred več kakor 50.000 Nemci in Poljaki poudarila, da je orožje med sosedama za zmerom utihnilo. Sindermann je dejal, da to omenja zaradi ljudi, ki še špekulirajo in ne želijo razumeti, da tistega, kar je bilo "ustvarjeno s krvijo dveh narodov", ni mogoče izbrisati. Za Jaroszewicza je bistveno, da sta NDR in Poljska s tem sporazumom pripomogli k "ustvarjanju novih odnosov v Evropi", odnosov, ki temeljijo, kakor je poudaril, na načelih nedotakljivosti meja ter na spoštovanju suverenosti in integritete.

Orožje je utihnilo, zamenjalo ga je vsestransko sodelovanje, kar je glede na pripadnost isti vojaško-politični in gospodarski zvezi tudi razumljivo. Toda to sodelovanje je zaradi izkušenj iz preteklosti močno potencirano in sega na področja, ki v odnosih med drugimi zaveznicami v bloku niso običajna. Tako na primer NDR in Poljska skupaj načrtujeta razvoj obmejnih območij, zakonske zveze med nemškimi in poljskimi partnerji v teh krajih niso več izjeme, čez mejo je mogoče brez vizuma in potnega lista, kakor da je sploh ne bi bilo. Samo lani je bilo sklenjenih 500 poljsko-nemških zakonskih zvez, pred nekaj dnevi pa je proti Berlinu oziroma Varšavi odpotoval 40-milijontni potnik.

Odnosi se poglabljajo v vseh smereh, zlasti pa v gospodarstvu, o čemer govori podatek, da je bilo do danes na ravni vlad sklenjenih najmanj 120 sporazumov, ki urejajo in spodbujajo sodelovanje. Ta tendenca je zlasti izrazita po srečanjih med Erichom Honeckerjem in Edwardom Gierkom konec leta 1971 in sredi 1972 - po osmem kongresu enotne socialistične partije Nemčije. Odslej ne mine leto brez neposrednih stikov partijsko-vladnih delegacij na najvišji ravni. Vsako srečanje na tej ravni se je končalo s kakim rezultatom, ki je bil izredno pomemben za oba partnerja: od leta 1972 so odpravili vse formalnosti za prehod čez nekdanjo "ognjeno mejo", leta 1973 pa so razglasili, da sta NDR in Poljska podpisali posebno deklaracijo o krepitvi prijateljstva in sodelovanja.

Zdaj se pripravljajo na novo, verjetno najzanimivejšo obliko sodelovanja. Berlin razvija pobudo za ustanovljanje skupnih

podjetij ob meji, Varšava pa to pobudo sprejema, in prvi rezultat je že tu. V Zawiercah na Poljskem so odprli eno največjih predilnic bombaža v Evropi, ki je pol nemška, pol poljska, ker sta obe strani vložili enak delež kapitala. Poleg skupne politične filozofije torej nekoč sprti sosedji vse trdneje povezuje tudi skupen ekonomski interes, ki se v zadnjem času razodeva v prizadevanjih po združevanju ekonomskih zmogljivosti. To naj bi bilo dodatno poročstvo, da sta ti dve državi za zmeraj prebrodili "sovrašstvo in nezaupanje", kakor je nekoč dejal prvi sekretar CK enotne socialistične partije Nemčije Erich Honecker.

Konferenca o varnosti in sodelovanju

Petintrideset držav, udeleženk konference o evropski varnosti in sodelovanju se je pred dnevi v Ženevi sporazumelo, da se bo 30. julija v Helsinkih začelo srečanje, na katerem bodo izdelali končni dokument o političnem, gospodarskem in humanitarnem sodelovanju. Na pogovorih v Ženevi so dosegli tudi kompromis glede predloga Malte, ki je vztrajala, naj bi dokument o Sredozemlju dopolnili s pozivom, da bi se zmanjšalo število oboroženih sil na tem območju. Rešili so tudi vprašanje odgovornosti štirih velesil v Berlinu. Odnosi med državami naj ne bi vplivali na obveznosti držav, ki temeljijo na drugih sporazumih. Ni bilo pa še rešeno vprašanje o obveščanju o večjih vojaških manevrih, čeprav so se vsi navzoči strinjali, naj bi take manevre prostovaljno napovedali 21 dni vnaprej, pa tudi če manevri potekajo na območju, ki je 250 km od meja in če v njih sodeluje več kot 25.000 ljudi. Turčija zahteva poseben status o obveščanju o manevrih, ki potekajo 100 km od njenih meja. Do pred kratkim so bila še nerešena nekatera vprašanja o gospodarskem sodelovanju, zlasti o tretmanu države z največ ugodnostmi v trgovini. V diplomatskih krogih menijo, da bodo tudi ta vprašanja naposled rešili in da bo konec julija prišlo do konference, ki naj bi bila sad prizadevanj, začelih že leta 1972.

Napredna gibanja v Sredozemlju

V nekaterih sredozemskih deželah se zadnje čase dogajajo tako pomembne reči, da vplivajo tudi na odnose med silami na tem nemirnem območju oziroma križišču med Evropo, Azijo in Afriko. Ena najpomembnejših novosti so okrepljene težnje po demokratični politični in gospodarski osamosvojitvi, ki niso samo reakcija na zunanje imperialistične in hegemonistične pritiske, temveč so tudi posledica notranjih naprednih gibanj. Zato ni zgolj naključje, da zahtevo po

ohranitvi ali pridobitvi neodvisne nacionalne identite na mednarodnem političnem prizorišču sprememlja vedno večji vpliv naprednih sil na družbenopolitične odnose v samih teh deželah. Pomembno je, da so nosilci tega boja na dveh frontah gibanja in partije, ki jih navdihujejo socialistična načela ali pa se neposredno zavzemajo za socializem.

"Novo" v arabskem svetu ni predvsem zasluga strank, ki so na oblasti, marveč je veliko bolj zasluga gibanj, legalnih in ilegalnih, ki niso na oblasti. Seveda je domet njihove vplivnosti domala povsod omejen. Izjemen položaj ima pravzaprav samo palestinsko odporiško gibanje, ki je zadnjih nekaj let ne le vpliven notranji dejavnik v nekaterih arabskih državah, kjer živijo Palestinci (predvsem v Libanonu), temveč vpliva tudi na širše odnose v tem koncu sveta. Zato se upravičeno govori o palestinski revoluciji, katere široko fronto sestavljajo številne organizacije in ki ne razpolaga le z realno silo, s katero ni več mogoče manipulirati, temveč tudi z močnim intelektualnim potencialom, ki izžareva v ves arabski svet. V spektru skupin, ki sestavljajo palestinsko fronto, dobivajo vedno večji pomen socialistične tedence. Pod njihovim vplivom se oblikuje enotna zunanja in notranja politika (ne pozabimo, da Palestinci nimajo svoje države in da razen na ozemlju, ki so ga okupirali Izraelci, aktivno daljujejo še v mnogih arabskih državah). Vsekakor si ni več mogoče zamisliti trajne rešitve bližnjevzhodne krize brez upoštevanja palestinskega faktorja. To dejstvo bistveno vpliva tudi na razmere v Sredozemlju.

Drugo skupino novih sil, ki so pomembne za razmere v Sredozemlju, sestavljajo komunistične in socialistične partije in druge progresivne sile v Portugalski, Španiji, Franciji in Italiji.

Komunisti in druge napredne sile Portugalske so vključeni v koalicijsko vlado v Lisboni, v kateri igrajo glavno vlogo napredno usmerjeni predstavniki vojske. Program gibanja oboroženih sil in dosedanja praksa, številne družbene in gospodarske reforme, ki jih je izvedla vlada premiera Gonsalvesa, govore o socialistični orientaciji novega portugalskega režima. Portugalska ostaja članica severnoatlantske zveze, vendar je predsednik Gomez med svojim nedavnim obiskom v Franciji posebej poudaril povezanost Portugalske z Evropo in pripadnost "Tretjemu svetu".

Politični razvoj v Španiji, ki se pospešeno pripravlja na pofrankistično obdobje, napoveduje tam podobne spremembe, kot potekajo na Portualskem. Široka opozicijska fronta sedanjemu režimu ima namreč vedno večji vpliv. O takšnem gibanju deloma govorijo tudi nedavni koraki Washingtona. Z obiskom predsednika Forda v Madridu so Združene države očitno hotele pokazati svojo pripravljenost ali celo namen da se postavijo po robu takšnim spremembam v Španiji.

Zaskrbljenost Washingtona povzročajo tudi notranje razmere v Franciji in Italiji. V teh dveh državah delujeta najmočnejši zahodnoevropski komunistični partiji. V Franciji je prav malo manjkalo, da skupni kandidat levice François Mitterand med

Pot v svobodo

(Nadaljevanje s 5. strani)

so se upogibale in lomile veje, ni bilo niti sledu otroške radosti, ki sem jo zmeraj občutil še v zrelih letih. Obdajali sta skrb in bojazen. Bolj kot jeseni, ko se je ogolilo drevje in bi zlahka razločil človeka na rjavih tleh nasprotnega hriba. Zasipal nas je sneg, nas zagrajeval pred svetom, a ne tudi pred svoražnikom. Na planem je bil človek kot na dlani, vsak premik je pustil sledove za seboj... Sneg pa se je usipal, usipal, nekoliko pojenjal je zjutraj, a je znova začel in zastiral vsak razgled. Nizko oblačno nebo, izba zavita v sivo, mrko svetlobo.

Bili smo odrezani od sveta. Ni bilo pošte, kurirji so se zatekli kdo ve kam, delo je zastalo. Zvezo smo dobili le s partijsko šolo na Vojskem. Že naslednji večer smo doživeli presenečenje. V visokem snegu in metežu, da se je videlo komaj za ped pred obrazom, je prišel v partizane Jože Srebrnič. Izmučen in zresnjen je počival na klopi, mirno odgovarjal na vprašanja in opisoval pot od doma. Že v prvem hipu se je zanimal za vse podrobnosti partizanskega življenja.

Prav toliko da sva se spoznala, spregovorila sva nekaj besed ali se pozdravila kot ob srečanjih na Solkanski cesti. Star borec, ki ga je poznala vsa dežela, je bil komunistični poslanec izvoljen v rimski parlament. Pod fašizmom je bil interniran in je kakih dvajset let preživel na italijanskih otokih. Ko sem bil na otoku Ventotene, so me vprašali stari komunisti, ki so ga poznali s Ponze: "Kaj ne, da je podoben Leninu?" Da, res - visoko čelo in ozka, koničasta brada - nekaj je bilo v tem. Vnanji videz ga je delal starejšega kot je bil v resnici. Izpod krepkega čela so se mu bliskale še vedno iste prodirne oči kot nekdanj, dolga leta ječ in konfinacije mu niso zlomila telesa, ne vedrega duha, korak mu je bil prožen in lahek, kot mladeniški, kljub trdnobi je bil poln humorja in vedrine. Izpuščen iz internacije je pravkar prišel domov in poiskal pot v hribe, kjer je bilo njegovo mesto..."

Napredna gibanja

(Nadaljevanje s 7. strani)

zadnjimi predsedniškimi volitvami ni prišel v elizejsko palačo. Kljub trenutnim polemikam s komunisti ni izključeno, da se mu to prihodnjič ne bo posrečilo.

V Italiji komunisti vztrajno ponujajo "zgodovinski kompromis", nov pristop levih, demokratičnih sil k problemom in zadregam italijanske družbe. V znamenju tega je potekal tudi zadnji kongres KP Italije. Najnovejši uspeh na volitvah pokrajinskih skupščin, ki so komunistom in socialistom prinesle 46 odstotkov volilni glasov, pa resno aktualizira levičarske stranke Italije.

Morda bi morali k tej skupini prišteti še Grčijo, ki se je znebila vojaške diktature in se umaknila iz "vojaškega dela" pakta NATO zaradi sporov s Tručijo. Predsednik Karamanlis je izšel kot veliki zmogovalec iz parlamentarnih volitev, toda že na naslednji instanci, na občinskih volitvah, so leve sile dosegle velik uspeh.

Njihov največji problem je razcepljenost. Če bi se jim posrečilo združiti - to pa nikakor ni politično nemogoče - bi prav gotovo pomembno vplivale na sam način demokratičnega razvoja v Grčiji.

Temu seznamu bi lahko dodali še gibanja v ljudski republikanski stranki Turčije, ki je trenutno v opoziciji. Nekatere tendence, ki jih je čutili v njenih vrstah, kaže z vidika tradicionalnih političnih razmer in nakaterih novih dejstev še posebej pazljivo opazovati.

Na podlagi vseh teh tendenc na južnem boku Evrope in okoli Sredozemskega morja torej lahko rečemo, da so te države vedno bolj napredno usmerjene v notranjem razvoju in da jih vedno več zahteva neodvisnost v zunanji politiki. Tega procesa ni mogoče zaustaviti. Hkrati je to, kar vliva pogum demokratičnim silam v teh državah in v mednarodnih okvirih, tudi proces, ki zelo zakrbljuje konzervativne, reakcionarne sile, gibanja in politične potenciale. Ne samo na naši celine. Če bi želeli vsaj v grobih potezah opisati vse, kar je skupnega sorodnega, kar se giblje v isto splošno smer in k čemur težijo vse napredne in socialistične sile na tem koncu sveta, bi morali zelo posploševati. Zgodovinski, družbeni, ekonomskih in politični pogoji kaj več ne dovoljujejo. Vseeno pa lahko trdimo, da podobno načrtujejo notranjo graditev, da vsepovsod - ne glede na različne programe - vedno bolj zavzeto iščejo alternacije oziroma nadomestila za izkoriščevalske in kapitalistične proizvodne odnose.

Tudi v zunanjepolitični usmeritvi vseh teh gibanj obstajajo razlike in odtiski. Obstaja pa tudi skupni imenovalec - težnja po politični in gospodarski osvoboditvi oziroma osamosvojitvi. In v teh prizadevanjih prevladujejo ideje, ki so sorodne, če ne celo istovetne s politiko neuvrščanja. Ne glede na trenutne razlike in odstopanja od te smeri, največkrat pogojena s vnanjimi dejavniki, ostajajo te ideje za večino naprednih sil, za skoraj vsa socialistična gibanja - navdih in cilj, h kateremu težijo.

(Povzeto iz "Komunista")

Prispevki

Volpi Jože iz Nabrežine - Kamnolomi je ob vpisu naročnine prispeval 4.000 lir za DELO, Alojz Markovic iz Sesljana 2.500 lir, Karlo Slavec iz Doline pa 1.000 lir.

Dne 13. julija t.l. je minilo 9 let odkar je umrl tovariš Rudi Wilhelm z Opčin. V počastitev spomina pokojnega so prispevali za DELO: žena Marija in sin Vladimir 5.000 lir, sestra Ivanka in nečakinja Staňka Hrovatin 5.000 lir.

V počastitev spomina sina Rudija - ob prvi obletnici njegove smrti - daruje Zofka Pertot iz Nabrežine 3.000 lir za sklad DELA.

V isti namen daruje brat Ivo 5.000 lir. V sklad DELA sta prispevala: Zdravko Korošec iz Boljunca 2.000 lir in Lojzka Kozina iz Boljunca 2.000 lir.

Vsem darovalcem se toplo zahvaljujemo.

Razstava del Jožeta Cesarja

Tržaški slikar Jože Cesar razstavlja v Občinski galeriji na Trgu Unità v Trstu. Razstava bo odprta do 27.t.m. Urnik: ob delavnih od 10. do 13. in od 17. do 20. ure, ob nedeljah pa od 10. do 13 ure.

Cenjeno občinstvo vljudno vabimo, da si razstavo ogleda.

Jože Vergan

Umrl je znani revolucionar, neupogljivi istrski rojak Jože Vergan.

Svojo borbena pot je začel v Marezigah pri Kopru, jo nadaljeval drugod po svetu in se še posebej uveljavil v Španiji in Franciji. Po njegovi zaslugi so oteta pred pozabo pomembna poglavja o predvojnem revolucionarnem gibanju na Primorskem in v Trstu.

Jožeta Vergana so pokopali v četrtek 17. t.m. v Piranu.

Ostal nam bo v trajnem spominu. Žalujemo svojim pošiljamo globoko sožalje.

Franc Pertot

Pred kratkim je preminil tovariš Franc Pertot iz Nabrežine. Vest o njegovi nenadni smrti je užalostila vse, ki so ga poznali in cenili.

Tovariš Franc Pertot se je še mlad pridružil protifašističnemu gibanju. Deloval je v vrstah organizacije TIGR in leta 1930 se je moral umakniti v Jugoslavijo, kjer pa ga je takratni reakcionarni režim preganjal. Po nekaj letih se je vrnil v rodni kraj in čeravno zasledovan nadaljeval boj proti fašistični tiraniji. Zaradi tega je bil večkrat z v zaporu. Ob začetku druge svetovne vojne je bil odveden v posebne bataljone od koder je septembra 1943 odšel k partizanom, v peto prekomorsko brigado.

O življenju in delu pokojnega tovariša bomo prihodnjič objavili obširnejši zapis.

Žalujemo svojim izrekamo globoko sožalje.

POPRAVEK - V poročilu o srečanju predstavnikov Kraške gorske skupnosti s prvo deželno komisijo se je vrnila neljuba netočnost. Namesto Andrej Jarc, župan v Doberdolu, smo zapisali Jože Jarc. Prosimo, da nam oprostite.

Uredništvo

DELO - glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Direktor ALBIN ŠKERK
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047.
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Letna naročnina 1.500 lir.
Poštni tekoči račun 11/7000
Tisk: Tipo/offset Riva
Ilastnika: C. Facchettin in P. Zucca
Trst, Ul. Torrebiana 12